

Українська бібліотечна асоціація
Луганська ОУНБ ім. О. М. Горького

ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ: ЯК ДІЯТИ БІБЛІОТЕКАМ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

**Методичні рекомендації
для публічних бібліотек**

Старобільськ, 2018

Глобальні Цілі сталого розвитку (ЦСР) були затверджені у 2015 році на саміті ООН з питань сталого розвитку. За ініціативи Уряду України та за сприянням системи ООН в Україні протягом року тривав відкритий та інклюзивний процес адаптації ЦСР до вітчизняних умов. Беручи до уваги принцип «нікого не залишити осторонь» та використовуючи широкий спектр інформаційних, статистичних й аналітичних матеріалів, розроблено національну систему ЦСР, яку Уряд України представив 15 вересня 2017 року в якості Національної доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна». Доповідь, зі свого боку, визначила базові показники для досягнення ЦСР в нашій державі. У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку.

Бібліотеки відіграють важливу роль у суспільних перетвореннях, тому орієнтуючись на зміст і напрями адвокаційної діяльності ІФЛА, бібліотеки України стали визнаними і важливими гравцями у сфері реалізації Цілей сталого розвитку та мають механізми розповсюдження цих знань у суспільстві.

Ці рекомендації допоможуть бібліотекам України презентувати себе в контексті Глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, що прийняті ООН, через відзначання міжнародних та всеукраїнських днів, що відповідають ЦСР, спрямованості бібліотечних послуг у бік привертання уваги до проблем, визначених ООН на наступні десятиліття. Бібліотеки можуть стати тими майданчиками, які дозволять країні рухатися в загально цивілізаційному процесі.

Цілі ООН щодо сталого розвитку та роль бібліотек

Стислу та вичерпну інформацію щодо ухваленого на Саміті ООН у межах 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку у вересні 2015 року Порядку денного з питань розвитку на період до 2030 року та визначені в цьому документі Глобальні цілі сталого розвитку, яких мають дотримуватися всі країни світу, можна знайти у статті В. Пашкової, д. і. н., координатора американських центрів Посольства США в Україні, віце-президента Української бібліотечної асоціації, заслуженого працівника культури України, міжнародного тренера ІФЛА. Стаття опублікована у журналі «Бібліотечна планета», №1, 2017 р. [5]. У статті також охарактеризовано Міжнародну адвокаційну діяльність ІФЛА, присвячену активізації ролі бібліотек та їх визнанню важливими гравцями у сфері реалізації Глобальних цілей сталого розвитку; окреслено плани Української бібліотечної асоціації щодо цього.

Отже, для позиціонування бібліотек, як установ, що найкраще відповідають процесу просування цивілізаційних цінностей, Українська бібліотечна асоціація (УБА) пропонує бібліотечним закладам сконцентруватися на наступних напрямках та формах діяльності, а також спрямовувати поточні завдання бібліотек у русло реалізації Глобальних цілей.

Вважати головним завданням бібліотек на наступні десятиліття **забезпечення рівного доступу до інформації**, запобігання цензурі, сприяння виправленню цифрової нерівності, особливо у сільських районах.

Задля цього пропонуємо активно долучатися до організації доступу до адміністративних послуг та надавати консультації щодо користування урядовими порталами в межах роботи бібліотечних Інтернет-центрів.

Не допускати проявів диктату та цензури щодо принципів формування бібліотечних колекцій та створення інформаційних ресурсів у бібліотеках, зважаючи на рекомендації УБА, що були прийняті 28 квітня 2017 року [9]. При користуванні інформацією різними прошарками населення, унеможливити утиснення людей, які користуються інформаційними послугами в бібліотеці залежно від їх соціального стану, віку, статі, віросповідання, сексуальної орієнтації, етносу або кольору шкіри, політичних переконань тощо.

Бібліотеки повинні сприяти створенню у своїх приміщеннях комфортних умов для людей з інвалідністю, як у площині перебування у приміщенні бібліотеки, так і в площині специфіки споживання інформації цими людьми (забезпечити аудіосупровід та спеціальне обладнання для сприйняття інформації для людей з вадами зору, порушеннями слуху тощо).

УБА закликає бібліотеки запроваджувати принципи інклюзії під час роботи з цими користувачами, а саме – не організовувати окремі заходи лише для людей з інвалідністю, а залучати їх до заходів за різними напрямками діяльності бібліотеки.

Пропонуємо бібліотекам активно долучатися до проектів, що реалізуються ООН в Україні, які так чи інакше сприяють реалізації завдань ЦСР.

Актуальні проекти завжди доступні за посиланням:

<http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/projects.html>

Реалізовувати власні ініціативи, що сприяють реалізації Глобальних цілей ООН із залученням не бібліотечних установ, громадських активістів, представників громадських організацій, що опікуються проблемами, визначеними ЦСР. Активно запроваджувати екологічні проекти, проекти з неформальної освіти та працевлаштування, проекти для розповсюдження ідей здорового способу життя, безпеки життя. В Україні цими питаннями опікуються наступні донорські організації: Фонд DVV International в Україні, Українська кліматична мережа, Міжнародна організація з міграції (МОМ), Всесвітній фонд природи WWF, Фонд розвитку ГО «Західноукраїнський ресурсний центр», Європейська Асоціація охорони природи (ЕОСА), Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Фонд «Misk Foundation», Фонд Білла та Мелінди Гейтс.

Особливу увагу УБА пропонує приділити **роботі з молоддю**, як з найбільш динамічною та стратегічною частиною українського суспільства. За основу пропонуємо взяти досвід роботи публічних бібліотек України, висвітлений у методичних рекомендаціях Державної бібліотеки України для юнацтва [1].

Дуже багато уваги в сучасному суспільстві приділяється **проблемі гендерної рівності**. Бібліотекам доцільно організовувати різноманітні

просвітницькі заходи щодо гендеру та гендерної політики: круглі столи з педагогами щодо протидії стереотипному вихованню дітей; години спілкування з протидії сексизму; рекламні кампанії серед молодих сімейних пар та людей репродуктивного віку з популяризації спільного догляду та виховання дітей; влаштовувати перегляди фільмів та проведення дискусій на тему протидії ейджизму та лукізму серед дорослих і дітей.

Під час інформування населення **щодо ходу реформ в Україні**, пропонуємо бібліотекам спиратися на спрямованість змін, що відбуваються в державі саме в контексті реалізації Глобальних цілей: «Сталий розвиток міст та спільнот» (ціль №11), «Інновації та інфраструктура» (ціль № 9). «Зменшення нерівності» (ціль №10). Задля цього радимо запропонувати користувачам інформаційні заходи щодо тлумачення змісту реформ, забезпечити консультування громад стосовно правових аспектів реформ, змін законодавства, обізнаності громад щодо своїх прав, можливостей в ході реформ. Це можуть бути виставки, консультації фахівців, зустрічі з представниками влади тощо.

Враховуючи наявність збройного конфлікту в країні, бібліотекам доцільно поширювати **просвітницьку діяльність із питань безпеки**. Під поняттям «безпека» слід вважати як безпеку життя, так і безпеку існування в інформаційному та медіапросторі. Задля цього пропонуємо запровадити заходи з обізнаності населення щодо мінної безпеки, цивільної оборони загалом. Також пропонуємо бібліотекам активно долучатися до навчання громадян правилам безпечного використання Інтернету, запобігання негативному впливу інформації через розповсюдження знань з медіаграмотності та кібербезпеки. Це можуть бути: участь у тижні медійної грамотності, тренінги, школи медіаграмотності та інше.

Доцільно знайомити користувачів з питаннями **розвитку суспільства та сталого способу життя** через низку бібліотечних послуг, задля чого УБА рекомендує бібліотекам України включити до планів соціально-культурних заходів бібліотеки активності, присвячені відзначанню дат ООН [4], що відповідають Глобальним ЦСР. Це можуть бути книжкові виставки, інформаційні години, флешмоби в соцмережах, вуличні акції, тренінги та освітні програми.

Рекомендуємо включити до переліку заходи, покликані просувати цивілізаційні проблеми відзначання наступних днів:

Міжнародний день боротьби з бідністю (17 жовтня), що відповідає Глобальним цілям 1 і 2 («Ні бідності», «Ні голоду»);

Всесвітній день здоров'я (7 квітня), що відповідає Глобальній цілі 3 («Гарне здоров'я»);

Всесвітній день водних ресурсів (22 березня), що відповідає Глобальній цілі 6 («Чиста вода на належні санітарні умови»);

Міжнародний день захисту клімату (15 травня), що відповідає глобальній цілі 13 («Боротьба зі зміною клімату»);

Всесвітній день дикої природи (3 березня), що відповідає Глобальним цілям 14 і 15 («Збереження морських екосистем», «Збереження екосистем суші»)

Всесвітній день Матері-Землі (22 квітня), що відповідає Глобальним цілям 14 і 15 («Збереження морських екосистем», «Збереження екосистем суші»)

Всесвітній день океанів (8 червня), що відповідає Глобальним цілям 14 і 15 («Збереження морських екосистем», «Збереження екосистем суші»)

Всесвітній день боротьби з опустелюванням і засухою (17 червня), що відповідає Глобальним цілям 14 і 15 («Збереження морських екосистем», «Збереження екосистем суші»)

День «Нуль дискримінації» (1 березня), що відповідає Глобальній цілі 5 («Гендерна рівність»).

Міжнародний день миру (21 вересня), що відповідає Глобальній цілі 16 («Мир та справедливість»).

У залежності з особливостями розвитку різних регіонів України, бібліотеки можуть долучати до вищезазначеного переліку відзначання інших подій, що пов'язані з економічними або соціальними аспектами життя. Наприклад:

Міжнародний день добровольців в ім'я економічного і соціального розвитку (Всесвітній день волонтерів) (5 грудня), що відповідає Глобальній цілі 8 (Достойні робочі місця та економічне зростання)

Міжнародний день жінок і дівчаток в науці (11 лютого), що відповідає Глобальній цілі 5 («гендерна рівність»)

Міжнародний день біологічного різноманіття (22 травня), що відповідає Глобальній цілі 15 («Забезпечення життя на Землі»)

Всесвітній день охорони навколишнього середовища (5 червня), що відповідає Глобальній цілі 15 («Забезпечення життя на Землі»)

УБА пропонує бібліотекам використовувати під час реалізації цих заходів та їх інформаційному висвітленні брендінг Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року: емблеми, кольори тощо [7].

Перелік джерел

1. Впровадження в роботу бібліотек України для юнацтва, молоді Цілей сталого розвитку [Електронний ресурс] : метод. матеріали / уклад.: Л. Рабаданова, Ю. Ворона ; Держ. б-ка України для юнацтва. – К., 2017. – 48 с. – Режим доступу: <https://goo.gl/QV2o36> (дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.
2. Глобальні цілі сталого розвитку 2030 [Електронний ресурс] : [рекомендації розроблених офісом координатора системи ООН в Україні та знаходяться у відкритому доступі на сайті офісу]. – Режим доступу: <https://goo.gl/mqwZuk> (дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.
3. Ісаєва Т. На шляху до гендерної рівності [Електронний ресурс] / Т. Ісаєва // «Я» – Харків. – 2017. – С. 2–3. – Режим доступу: <http://krona.org.ua/assets/files/journal/Gendernyi-zhurnal-Ya-18-2007.pdf> (дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.
4. Календар ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/aDCNyT> (дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.
5. Пашкова В. Бібліотеки і реалізація порядку денного ООН до 2030 року [Текст] В. Пашкова // Бібліотечна планета. – 2017. – № 1. – С. 6–10.
6. Суковата В. Гендер і релігія [Електронний ресурс] / В. Суковата // Основи теорії гендеру: навч. посіб. / В. П. Агеєва, В. В. Близнюк, І. О. Головащенко та ін. – К.: К.І.С., 2004. – С. 385–423. Режим доступу: http://gender.at.ua/ld/1/186_osnovy_teorii_g.pdf (дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.
7. Цілі сталого розвитку в Україні: всеукраїнська платформа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sdg.org.ua/ua/pro-hlobalni-tsili> (дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.
8. Цілі сталого розвитку: Україна: національна доповідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/YSFys2> (дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.
9. Як бібліотеки можуть протистояти цензурі: рекомендації Української бібліотечної асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ula.org.ua/images/documents/3751/ULA_Statement_2017.pdf (дата звернення: 16.10.2018). – Назва з екрана.